

آموزش جامع بیمار: کاتتر همودیالیز، دیالیز، فیستول و گرافت عروقی

دیالیز چیست؟

دیالیز روشی است که در آن وظیفه کلیه‌ها به صورت مصنوعی انجام می‌شود و مواد زائد، سموم و آب اضافی از بدن خارج می‌گردد.

دو نوع اصلی:

همودیالیز

دیالیز صفاقی (در این آموزش تمرکز بر همودیالیز است)

همودیالیز چیست؟

در همودیالیز، خون از بدن خارج شده، از دستگاه دیالیز عبور کرده و پس از تصفیه دوباره به بدن برگردانده می‌شود.

راه‌های دسترسی به خون برای دیالیز

1. فیستول (Fistula)

اتصال مستقیم یک شریان به ورید (معمولاً در دست)

بهترین و پایدارترین روش

2. گرافت (Graft)

استفاده از لوله مصنوعی بین شریان و ورید

مناسب زمانی که رگ‌ها ضعیف هستند

3. کاتتر همودیالیز (Catheter)

لوله‌ای که معمولاً در گردن یا قفسه سینه قرار داده می‌شود

بیشتر برای استفاده موقت

مراقبت از فیستول و گرافت

خودمراقبتی

روزانه محل را بررسی کنید

وجود لرزش (Thrill) را لمس کنید

از دست‌داری فیستول برای کارهای سنگین استفاده نکنید

از فشار دادن یا بستن لباس تنگ خودداری کنید

ممنوعیت‌ها

X گرفتن فشار خون از دست فیستول X خون‌گیری از آن دست X خوابیدن روی آن دست X حمل اجسام سنگین

علائم خطر فیستول

در صورت هرگونه سوال به کلینیک پرستاری آموزش سلامت واقع در طبقه همکف مراجعه کنید

شماره تماس مستقیم جهت مشاوره: 05138042027

قطع شدن لرزش (Thrill) درد شدید قرمزی یا تورم خونریزی سرد شدن دست

مراقبت از کاتتر همودیالیز

خودمراقبتی

پانسمان باید همیشه تمیز و خشک باشد
دست‌ها قبل از لمس محل شسته شوند
فقط تیم درمان پانسمان را باز کند
از کشیده شدن یا ضربه به کاتتر جلوگیری شود

علائم خطر کاتتر

تب و لرز ترشح چرکی قرمزی و درد محل ورود شل شدن یا خروج کاتتر خونریزی

دیالیز چگونه انجام می‌شود؟

معمولاً ۳ بار در هفته
هر جلسه 3 تا 4 ساعت
خون از بدن خارج و تصفیه می‌شود
سپس خون به بدن باز می‌گردد

خودمراقبتی بیمار دیالیزی

مصرف دقیق داروها
رعایت رژیم غذایی کلیوی
کنترل فشار خون
پایش وزن روزانه
گزارش علائم غیرطبیعی
رعایت بهداشت فردی

فعالیت و سبک زندگی

مجاز

✓ پیاده‌روی سبک ✓ فعالیت‌های روزمره ✓ تمرینات سبک

محدود

X فعالیت سنگین X بلند کردن اجسام سنگین X ورزش‌های برخوردی

در صورت هرگونه سوال به کلینیک پرستاری آموزش سلامت واقع در طبقه همکف مراجعه کنید

شماره تماس مستقیم جهت مشاوره: 05138042027

تغذیه در بیماران دیالیزی

افزایش نیازها

پروتئین بیشتر (گوشت، مرغ، ماهی)

کالری کافی

محدودیت‌ها

پتاسیم

X موز، پرتقال زیاد، سیب‌زمینی زیاد، گوجه زیاد

فسفر

X لبنیات زیاد، نوشابه، مغزها

نمک

X غذاهای شور و فرآوری شده

مایعات

طبق دستور پزشک محدود می‌شود

استحمام

فیستول یا گرافت

دوش گرفتن مجاز است

محل باید خشک و تمیز باشد

از مالش شدید محل خودداری شود

کاتتر

از خیس شدن پانسمان جلوگیری شود

پانسمان باید خشک بماند

در صورت خیس شدن باید تعویض شود

تعویض پانسمان

اصول مهم

شستشوی دست قبل و بعد

استفاده از گاز استریل

تکنیک کاملاً استریل

عدم دستکاری غیرضروری

در کاتتر

پانسمان فقط توسط پرسنل تعویض شود
بررسی علائم عفونت در هر جلسه

نشانه‌های خطر (اورژانسی)

تب و لرز تنگی نفس خونریزی از محل دسترسی عدم وجود لرزش فیستول درد شدید دست یا گردن گیجی
یا ضعف شدید افزایش ناگهانی وزن (احتباس مایع)

عوارض دیالیز و دسترسی‌ها

عفونت
لخته شدن
افت فشار خون حین دیالیز
گرفتگی عضلات
انسداد فیستول
خونریزی

مراقبت‌های مهم در منزل
کنترل وزن روزانه
کنترل فشار خون
رعایت رژیم غذایی
مراقبت از محل دسترسی
مصرف منظم داروها
مراجعه منظم به مرکز دیالیز

آموزش‌های ضروری هنگام ترخیص

✓ مراقبت از فیستول، گرافت یا کاتتر ✓ علائم خطر عفونت و انسداد ✓ رژیم غذایی مناسب دیالیز ✓ نحوه استحمام ✓ محدودیت فعالیت ✓ زمان جلسات دیالیز ✓ مصرف داروها

منابع علمی مورد استفاده

1. Brenner & Rector's The Kidney

2. Comprehensive Clinical Nephrology

در صورت هرگونه سوال به کلینیک پرستاری آموزش سلامت واقع در طبقه همکف مراجعه کنید

شماره تماس مستقیم جهت مشاوره: 05138042027

3. Daugirdas Handbook of Dialysis
4. Harrison's Principles of Internal Medicine
5. Oxford Handbook of Dialysis
6. Brunner & Suddarth's Medical-Surgical Nursing
7. National Kidney Foundation (NKF) Hemodialysis Education
8. KDIGO Guidelines for Dialysis Care
9. NHS Dialysis Information
10. UpToDate Patient Education – Hemodialysis